

Številka: 00104-288/2017/7

Datum: 21. 6. 2017

Odgovor na poslansko vprašanje Žana Mahničič v zvezi s požarom v tovarni Kemis na Vrhniki

Vladi RS ste zastavili pisno poslansko vprašanje v zvezi s požarom v tovarni Kemis na Vrhniki. V zvezi s trditvami, da se nobeno ministrstvo ali Vlada RS še vedno ni ustrezno odzvala na dogodek pojasnjujemo naslednje: Odziv Ministrstva za obrambo oziroma Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje ob dogodku v podjetju Kemis je bil ustrezen in skladen z našimi pristojnostmi. Preko Regijskega centra za obveščanje Ljubljana so bile aktivirane so bile gasilske enote, izvedeno je bilo obveščanje pristojnih služb in zagotavljalo se je dodatne sile in sredstva. Skladno z načelom postopnosti pri uporabi sil in sredstev, ki je eno izmed načel v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, so se v konkretnem primeru zagotovila vsa sredstva in oprema, ki jih je zahtevala občina in vodja intervencije (npr. prikolica za dekontaminacijo...).

Nemudoma po omejitvi požara (16. 5. 2017 - kmalu po polnoči) je stekla intervencija, ki je bila usmerjena predvsem na preprečevanje širitve okoljske nevarnosti, zagotavljanje in spremljanje meritev ter vzorčenje zemljine, zraka in vode. Zaradi tega sta bili aktivirani enoti Ekološki laboratorij z mobilno enoto, Institut Jožef Stefan (v nadaljevanju ELME) in Mobilna enota za meteorologijo in hidrologijo, Agencija Republike Slovenije za okolje (v nadaljevanju MEMH). Enota ELME je bila aktivirana dvakrat, in sicer prvič zaradi ugotovitve stanja onesnaženosti neposredno ob Kemisu ter drugič zaradi onesnaženosti Ljubljanice. V sanacijo se je vključilo tudi podjetje Kemis s PGE Gorenje.

V zvezi s čiščenjem onesnaženega potoka Tojnica in posledično Ljubljanice, je bilo aktivirano podjetje VGP Drava. Glede na obsežnost onesnaženja in količino razlite snovi, so bili v intervencijo čiščenja poleg predstavnikov Službe za čiščenje celinskih voda in preprečevanje onesnaženja vodnih in priobalnih zemljišč, VGP Drava Ptuj d.o.o. na njihov predlog vključeni delavci in oprema Službe za varovanje obalnega morja SVOM (Uprava RS za pomorstvo) in delavci izvajalca gospodarske javne službe urejanja voda na tem območju, Hidrotehnik d.d.. Vse skupaj je bilo na terenu tudi do 30 ljudi z ustrezno opremo. Vseskozi so pri čiščenju sodelovali tudi delavci Kemis. V dneh med 17.5. in 20.5. je bilo skupaj odstranjene več kot 70 kubičnih metrov oljne gošče, s čimer je bila do sobote, 20.5., površina vode v grobem očiščena. V nadaljevanju se je izvajalo fino čiščenje brežin. Izvajalo se je pranje brežin z vodo in disperzanti, sproti pa se odstranjevala tudi ob pregradah nabrana gošča in menjala absorpcijska sredstva. Do 26.5. je bilo čiščenje zaključeno. Na potoku Tojnica ostajajo nameščene pregrade, ki lovijo in zbirajo morebitne ostanke onesnaženja, Služba VGP Drava Ptuj pa redno spremlja stanje in sproti odstranjuje nabrane ostanke.

Dne 24.5. so bili odvzeti vzorci mulja in poslani v analizo. Na podlagi rezultatov analiz bo sprejeta odločitev o nadaljnji sanaciji potoka in določeni potrebni ukrepi ter izdelan sanacijski program.

Po omejitvi požara je Agencija RS za okolje (v nadaljevanju ARSO) nemudoma začela s spremljanjem kakovosti zraka. Spremljale so se koncentracije delcev PM10 in dušikovih oksidov. ELME, enota Civilne zaščite, je odvzela vzorce voda. Kasneje so vzorčili še zrak in izvedli meritve živega srebra v zraku.

Pri tem je potrebno poudariti, da celovite analize okoljskih meritev v tem trenutku še ni, saj se meritve in vzorčenja na terenu, ki jih izvajajo Nacionalni inštitut za javno zdravje (v nadaljevanju NIJZ), Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (v nadaljevanju UVHVVR) ter ARSO, še vedno izvajajo. Sicer pa so bili vsi delni rezultati sproti posredovani javnosti ter vsem pristojnim inštitucijam, ki so lahko podatke uporabile za dopolnitev svojih aktivnosti in pripravo mnenj. 30. 5. 2017 je bil sklican sestanek posebne skupine, ki so se ga udeležili predstavniki vseh vpletenih institucij. Določen je bil koordinator te skupine in dogovorjeni nadaljnji ukrepi vseh institucij, vključno s komuniciranjem z javnostmi.

Ob tem poudarjamo, da Vlada RS ni pozabila na prizadete občane, saj so se ukrepi začeli izvajati že na sam dan požara. Tako je NIJZ že isti dan, 15. maja 2017, v medije podal napotke, kako se obnašati ob požaru (zapiranje oken, vrat, zadrževanje v notranjih prostorih, oziroma da v primeru, da dimni oblak doseže bivalni objekt, pride do potrebe po evakuaciji). Naslednji dan, 16. maja 2017, so na spletni strani NIJZ objavili informacije glede ravnanja v primeru požara. Med drugim so odsvetovali uporabo vrtnin ter navedli, naj se prebivalci izogibajo prizadetih območij. V primeru izrazitega vonja, smradu po požaru v okolici pogorišča, so priporočali zadrževanje izven območja ali v zaprtih prostorih. Prebivalce so prav tako pozvali, naj se izogibajo dotikanju izpostavljenih površin, naj upoštevajo priporočila upravljavca vodovoda oz. Uprave RS za zaščito in reševanje, naj zavržejo s sajami ali drugače onesnažene vrtnine in kmetijske pridelke, ki so bili izpostavljeni oblaku dima. Tekom dneva so odgovarjali na klice občanov in jim dodatno svetovali glede ravnanja ob tem dogodku. 18. maja smo od ARSO prejeli podatke o kakovosti zraka, 19. maja smo preventivno odsvetovali vse aktivnosti na Ljubljani, saj smo bili s strani Civilne Zaščite obveščeni o madežih na Ljubljani, ki bi lahko bili posledica požara na Vrhniki. Ker podatki o tem kaj je gorelo še niso bili na voljo, smo preventivno še vedno osveščali prebivalce glede uživanja lokalno pridelanih vrtnin. Napisana so bila tudi dodatna navodila glede čiščenja igral v vrtcih s primernim detergentom, občanom pa smo svetovali, naj si po vsaki aktivnosti na zunanjih površinah, temeljito umijejo roke. Isti dan sta potekali tudi novinarska konferenca in zbor občanov v gasilskem domu Sinja Gorica, kjer je NIJZ skupaj s Civilno Zaščito dodatno pojasnjeval potrebne ukrepe glede na tedanje stanje. 23. maja je NIJZ prejel preliminarne podatke o kakovosti tal s strani ARSO, ki so kazali na onesnaženje s težkimi kovinami v nekaterih predelih, za katere so nato ocenili, da verjetno niso posledica požara. Do razjasnitve končne situacije so preventivno podaljšali prepoved uživanja lokalno pridelanih vrtnin na območju širjenja dima. 24. maja 2017 so na spletni strani NIJZ seznanili javnost o rezultatih analiz tal na lokacijah ARSO (K01 in K02 in K03) in opozorili, da so tla na lokacijah v bližini tovarne Kemis (K01 in K02) onesnažena, ter zato odsvetovali pridelavo poljščin. Javnost smo obvestili, da je UVHVVR odvzela vzorce krme ter listnate zelenjave (solate in špinače) od pridelovalcev, ki prodajajo zelenjavo na trgu. Ker še niso bili znani rezultati analiz na dioksine in furane, smo še naprej odsvetovali obdelovanje zemlje in uživanje kmetijskih pridelkov, ki so bili pridelani na zadimljenem območju. 25. maja so bila objavljena še bolj natančna navodila glede aktivnosti v okolici prizadetega območja. 26. maja so predstavniki NIJZ sodelovali na Zboru krajanov Vrhnika, kjer so priporočila še dodatno pojasnjevali. Nato so 29. maja na podlagi pridobljenih rezultatov analiz dodatno ažurirali priporočila na spletni strani. 30. maja so na NIJZ pričeli z usklajevanjem strokovnega predloga načrta vzorčenja, pri čemer bo zajeto celotno območje potencialne izpostavljenosti onesnaževalom. Na podlagi teh podatkov bo pripravljena celovita ocena tveganja za zdravje ljudi. V kolikor bo strokovno utemeljeno, bo spremljanje stanja na prizadetem območju zajemalo tudi daljše časovno obdobje. Navajamo še, da je bila vzpostavljena posebna telefonska številka (051 255 133) ter elektronski naslov (okolje@nijz.si), kamor lahko prebivalci sporočajo morebitna vprašanja in

pridobivajo dodatne informacije ter nasvete. Vsa ažurirana priporočila okoliskim prebivalcem pa so dostopna tudi na spletnem naslovu: <http://www.nijz.si/sl/priporocila-okoliskim-prebivalcem-po-pozaru-pri-vrhnikih>

Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR) v povezavi s varnostjo hrane in krme, je takoj začela z aktivnostmi v zvezi s požarom v podjetju Kemis d.o.o., za preprečitev prometa s hrano in krmo, ki bi lahko predstavljala tveganje za zdravje ljudi. Ključne aktivnosti so se nanašale na identifikacijo vseh pridelovalcev sadja in zelenjave kot tudi primarnih pridelovalcev mleka s tega področja. Sledilo je zbiranje podatkov o virih vode za napajanje in zalivanje, vrstah sadja in zelenjave namenjenega za promet, načinu reje živali in vrsti krme, sledili so tudi pregledi na pašnikih oziroma travnikih. Lastnike gospodarstev se je tudi opozorilo na omejitve podane s strani Civilne zaščite.

Na podlagi takrat dostopnih podatkov o snoveh, ki so gorele in podatkih drugih institucij, je UVHVVR začela z vzorčenjem trave, zelenjave in tudi zemlje s kmetijskih zemljišč in določila širok nabor snovi, ki se jih spremlja v vseh vzorcih. Takoj po prejemu rezultatov analiz, kjer je bilo ugotovljeno, da en vzorec trave iz območja mesta požara ni varen in ni primeren za prehrano živali, so bili sprejeti zaščitni ukrepi. Določeno je bilo območje prepovedi, za katerega je bil sprejet ukrep prepovedi krmljenja živali s travo in dajanje v promet zelenjave oz sadja. Vsi ostali vzorci so bili ustrezni in ne predstavljajo tveganja za ljudi in živali. UVHVVR je prejela analize zemlje iz kmetijskih zemljišč. Podatki so pokazali, da so kmetijska zemljišča primerna za proizvodnjo.

Z namenom posodobitve območja, na katerem so bili sprejeti ukrepi prepovedi, je UVHVVR odvzela dodatno 2 vzorca mleka, 1 vzorec solate ter 5 vzorcev krme. Vzorci krme so bili odvzeti v sodelovanju z ARSO, ki je vzporedno odvzela vzorce zemlje. Do 5.6.2016 so znani rezultati enega vzorca solate in enega vzorca mleka, oba vzorca sta skladna in ne predstavljata tveganje za zdravje ljudi. Na podlagi novih podatkov bo UVHVVR (analiza trave) ustrezno prilagodila območje ukrepov, ki bo temeljilo na novih podatkih.

V zvezi z vprašanjem, kaj je bilo storjeno za gasilce, ki so sodelovali pri intervenciji pojasnujemo, da je skladno z Zakonom o varstvu okolja povzročitelj tisti, ki plača stroške ukrepov okoljske nesreče. Seveda si ob tem vlada prizadeva, da bi gasilec, ki so posredovali v požaru in jim je bila oprema uničena, čim prej omogočili dobro opremljenost in pripravljenost na naravne in druge nesreče. Skladno s tem je bilo z Gasilsko zvezo Slovenije dogovorjeno, da zbere stroške, ki so nastali ob intervenciji. Ministrstvo za obrambo pa trenutno skupaj z Ministrstvom za finance preučuje pravne možnosti za povračilo in znanovitev poškodovanih gasilskih oblačil in opreme.

Glede zdravstvenih ukrepov pojasnujemo, da je Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa (KIMDPŠ), pri Univerzitetnem kliničnem centru v Ljubljani že v prvem tednu po požaru pričel aktivnosti v smeri identifikacije snovi, katerim so bili gasilci izpostavljeni pri požaru, da bi na tej osnovi opredelili obseg zdravniškega pregleda na KIMDPŠ. Tako so pridobili vse razpoložljive podatke (UVHVVR, ARSO, NIJZ, IJS) in se sestali z vodjo intervencije, ki je neposredno razložil potek dela, razporeditev gasilcev, tloris dogajanja, v smislu stopnje izpostavljenosti. Pogovor je zajemal tudi tip oblek, zaščito dihal ipd. Na osnovi tega bo dopolnjen tudi vprašalnik, ki ga bo izpolnil vsak gasilec pred pregledom. GZ Vrhnika je pripravila tudi seznam gasilcev, ki vsebuje razporeditev in čas izpostavljenosti gasilcev. V torek, 6.6.2017 je na Vrhniki organiziran razgovor s vsemi sodelujočimi gasilci, ki to želijo, kjer jim po pojasneno čemu so bili izpostavljeni, kaj o tem vemo, kaj bodo delali in kaj pričakujemo. Predstavljena jim bo tudi ekipa, ki bo preglede izvajala. Če bo posameznik to želel, bodo tudi preventivno zamrznili vzorec krvi, če bi se pozneje izkazalo, da gre za snovi, za katere danes ne vemo. Vzorce bi brezplačno hranili na KIMDPŠ. S pregledi se bo začelo takoj po razgovoru

na Vrhniki.

Glede vašega vprašanja o tem kako in kaj bo vlada RS storila, da se takšne objekte umakne iz naseljenega območja pojasnujemo, da je umeščanje v prostor, med drugim tudi določanje namenske rabe prostora, predmet prostorskega načrtovanja, ki je v izvorni pristojnosti občin. Slednje sicer ne pomeni, da je objekt s potencialno velikimi vplivi na okolje prepuščen izključno v načrtovanje občini, saj je država, skladno z veljavno zakonodajo, skrbnica javnega interesa, zlasti v delu, ki se nanaša na varstvo okolja. Tega pa uresničuje v postopku priprave občinskih prostorskih aktov s sodelovanjem nosilcev urejanja prostora in skozi postopek celovite presoje vplivov na okolje.

Presoja vplivov na okolje se opravlja tudi ob izdaji okoljevarstvenega soglasja in sicer na ravni konkretnega posega v prostor ki soglasje potrebuje, izpolnjevanje pogojev za obratovanje objekta pa tudi ob izdaji okoljevarstvenega dovoljenja. Ob tem velja poudariti še dejstvo, da za morebitne objekte oziroma območja, ki izpolnjujejo pogoje za uvrstitev med obrate tveganja za okolje, veljajo še strožja merila kot za siceršnje objekte z vplivi na okolje, ali objekte s predvidenimi emisijami v okolje. Ti obrati morajo zadostiti merilom v skladu s Seveso direktivo. Tudi s tega vidika je zakonodaja uredila implementacijo omenjene direktive v zakonodajo, konkretno v Zakon o varstvu okolja in njegove podzakonske akte. Predlog novega Zakona o urejanju prostora pa še bolj izrecno izpostavlja obveznost upoštevanja strožjih zahtev skladno s Seveso direktivo pri prostorskem načrtovanju na lokalni ravni. S tega vidika je zakonodaja, ki ureja umeščanje v prostor, uredila potrebne instrumente, s katerimi se varuje javni interes. Prepoved delovanja določenemu podjetju pa se lahko izreče le, če se ugotovijo kršitve okoljevarstvenega dovoljenja. Tako je Inšpekcija za okolje in naravo (ION) Inšpektorata RS za okolje in prostor na podlagi ugotovitev in zaradi varovanja življenja in zdravja ljudi ter varovanja okolja, 26. 5. 2017 družbi Kemis, izdala ustno odločbo. Zavezanec Kemis d.o.o. mora glede na ugotovljene kršitve okoljevarstvenega dovoljenja, ki pomenijo ogrožanje zdravja ljudi ter okolja, prenehati z obratovanjem naprave, razen v delu sanacije območja naprave.